

Uredništvo
in upravnništvo:
Kolodvorske
ulice št. 15.
Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.
Rokopisi se ne
vračajo.
Inserati:
Šeststopenjska potit-
vzeta 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju daje se
popust.

Ljubljanski List

Velja

za Ljubljano
v upravnishtvu:
za celo leto 6 gl.,
za pol leta 3 gl.,
za četrt leta 1 gl.
60 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja mo-
sečno 9 kr. več.

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Po pošti velja
za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gl.,
za četrt leta 2 gl.
60 kr. in za jeden
mesec 85 kr.

Štev. 192.

V Ljubljani v petek, 17. oktobra 1884.

Tečaj I.

Odgovor gosp. dež. predsednika na interpelacijo gosp. dež. poslancev Obreze in tovarišev zaradi učnega jezika na mestnih ljudskih šolah.

Visoki deželni zbor!

V seji visokega deželnega zbora 1. okt. so gospodje deželni poslanci Adolf Obreza in tovariši vložili interpelacijo, v kateri so stali do c. kr. vlade sledeča vprašanja:

1.) Je li res, da se je sklep mestnega zastopa ljubljanskega, vsled katerega se je slovenščina vpeljala v ljubljanske ljudske šole kot učni jezik, z ukazom c. kr. deželnega šolskega sveta ustavil?

2.) Ali je res, da se bode slovenščina kot učni jezik iz omenjenih šol izpodrinila in bode na nje mesto stopila nemščina?

3.) Kako more slavna c. kr. vlada z ozirom na določbe temeljnih državnih zakonov to opravičiti?

Štejem si v čast, da na ta vprašanja odgovorim takó:

Najprvo moram omeniti, da sklepa mestnega zastopa ljubljanskega, vsled katerega bi se bila vpeljala v mestne ljudske šole slovenščina kot učni jezik, deželni šolski svet ni ustavil, in tudi ga ustaviti ni mogel, kajti po § 6. državnega zakona z dné 14. maja 1869, št. 62, o učnem jeziku in o poučevanju v drugem deželnem jeziku ne določuje mestni zastop, ampak — držeč se pri tem mej, ustanovljenih v zakonih — deželno šolsko oblastvo samo, katerega sklepi in ukazi so tedaj v tej zadevi merodajni.

Naj to stvar nekoliko bolje pojasnim.

Gledé poučevanja v jezikih na javnih ljudskih šolah je c. kr. deželni šolski svet kranjski z razpisom z dné 8. oktobra 1870, št. 316, z ozirom na zadnji stavek § 51. državnega zakona o ljudskih šolah, v izvršitev učnega reda z dné 20. avgusta 1870, št. 7648, naznanil vsem c. kr. okrajnim glavarjem in županu mesta ljubljanskega, da je v ljudski šoli na Kranjskem, razven v šolah na Kočev-

skem in na Fužinah na Gorenjskem, jezik slovenski učni jezik. Ako bi se v kaki šoli zraven tega jezika učil tudi nemški jezik kot drugi deželni jezik, ravnati se je po pravilu, da se s poukom v nemščini začne še le po tem, kadar znajo učenci uže dobro brati in pisati v materinem jeziku. Namera poučevanja v nemškem jeziku je razna, po tem kakor je, ali pripravljati mladino za srednje šole ali pa učiti se tega jezika za dejansko potrebo. Prvo se doseže s tem, da se nemščina uči v četverorazrednih šolah kot zapovedan ali obligaten predmet, drugo pa s tem, da se uči, v kolikor nanese potreba ali to želé šolske občine, kot nezapovedan predmet (čl. 7. tega razpisa).

Ta naredba, po kateri se je tudi nemškemu jeziku po potrebi odkazalo mesto v slovenskih ljudskih šolah, opira se na sklep deželnega šolskega sveta z dné 8. oktobra 1870, pri katerem so sodelovali gospodje dr. Bleiweis kot ud deželnega odbora, deželni šolski nadzornik dr. Jarc in stolni proš dr. Pogačar. To so možaki, katere po pravici spoštuje vsak Slovenec.

Omenjeno naredbo je c. kr. deželni šolski svet pozneje na podlagi nasveta občinskega zastopa ljubljanskega gledé ljudskih šol v Ljubljani deloma izpremenil, namreč s tem, da je dné 29. oktobra 1878 pod št. 2067 ukazal, da mora biti na teh šolah nemški jezik zraven slovenskega učni jezik, in sicer takó, da se vpelje kot tak uže v drugem razredu teh šol pri pouku v računstvu, v tretjem razredu pretežno pri pouku ne samo v računstvu, ampak tudi v nemščini kot učnem predmetu, in v gorenjih razredih, namreč v četrtem in petem, za vse predmete, razven pouka v verstvu in v slovensčini.

Ta naredba ima to nepriliko, da ne dobivajo vsled nje nemški otroci v prvem razredu (razven v drugem polletju po namenu učnega načrta, prijavljenega z ukazom 19. marca, št. 119, v nemščini kot učnem predmetu) nikakega pouka, v drugem razredu pa pouk samo v enem predmetu in v tretjem samo v dveh predmetih v svojem materinem jeziku; slovenski otroci pa v četrtem in petem razredu

pouk samo v omenjenih dveh predmetih v slovenskem jeziku. Tako urejen utrakvizem prizadeva tudi nemškim in slovenskim otrokom, ki ne znajo dovolj drugega deželnega jezika, pri učenju res veliko težavnosti in zaprek. A učitelji na teh šolah, ki imajo v svoji oblasti oba jezika, prizadevali so si, da so premagali, v kolikor je bilo mogoče, te zapreke s tem, da so pri poučevanju občevali z mladino po potrebi zdaj v enem, zdaj v drugem jeziku, takó da njih pouk, kakor sem imel sam priliko se prepričati, ni bil brez vspeha, čeravno se ne more tajiti, da se niso otroci po tem učnem načrtu, ne gledé na druge učne predmete, niti slovenskega, niti nemškega jezika po polnoma naučevali.

Pa naj bo to, kakor hoče, v tej zadevi niso deželnemu šolskemu svetu dohajale nikake pritožbe, dokler ni mestni zastop v svoji seji 31. avgusta 1882 sklenil, naprositi deželni šolski svet, naj blagovoli ukazati:

1.) V vseh razredih mestnih šol ljubljanskih za dečke in deklice bode slovenski jezik učni jezik za vse predmete;

2.) nemški jezik naj se na podlagi slovenskega materinega jezika začneja — s slovenskim učnim jezikom — poučevati v tretjem razredu.

O tem sklepu, ki je došel deželnemu šolskemu svetu dné 27. januarja 1883, izdalo je deželno šolsko oblastvo, potem ko je o njem še prej zaslišalo c. kr. mestni šolski svet, dné 9. junija 1883 na podlagi svojega sklepa z dné 4. istega meseca pod št. 447 razpis, s katerim je dovolilo, da se po nasvetu mestnega zastopa na javnih šolah mesta ljubljanskega, začeni od šolskega leta 1883/84, vpelje slovenski jezik kot učni jezik za vse predmete, a ukazalo zajedno, da je začetkom istega šolskega leta, ako se dovolj otrok nemškega materinega jezika oglasi za sprejem v ljudsko šolo z nemškim učnim jezikom, skrbeti za to, da se koj ali ustanovi posebna taka ljudska šola, ali pa da se ustanovijo paralelni razredi z nemškim učnim jezi-

Listek.

Stepni kralj Lir.

Ruski spisal Ivan Turgénev, poslovenil * * *

(Dalje.)

VI.

Uže davno bi bil jaz rad videl, kako si je uredil Martin Petrovič svoje domovje, kako hišo je imel? Nekega dné se mu ponudim, da ga na konju spremim do Jeskova (tako se je klicalo njegovo imenje). „Glejte no! Ti bi rad videl mojo državo?“ pravi Martin Petrovič. „Le pojdi! Pokažem ti vrt in hišo in gumno — vse. Jaz imam mnogo lepih stvari!“ Odpraviva se torej. Od našega sela do Jeskova šteli so tri vrste. „Tu je moja država!“ zagrmí nenadoma Martin Petrovič, potrudi se, da bi obrnil svojo nepremično glavo, in pomaha z roko na levo in desno: „To je vse moje!“ Harlovlje selišče je bilo na vrhu položnega hriba; spodaj ob nevelikem ribnjaku

je bilo zlepljenih nekoliko slabih kmetskih bajt. Pri ribnjaku na plavu je stara baba v pisani spodnji obleki tolkla zvito perilo s perčem . . .

— Aksinja! zarjove Martin Petrovič tako, da se je jata vran vsplašila z bližnjega ovse- nega polja . . . — Ali pereš možu hlače?

Stara žena se koj obrne in se do pasa prikloni.

— Hlače, očka, hlače perem, zasliši se slab njen glas.

— No, no! Ali poglej, nadaljuje Martin Petrovič in se v diru spusti navzdol poleg plota, na pol segnilega — poglej, to je moja konoplja; ona tam pa je — kmetska. Ali vidiš, kak razloček? In tu glej moj vrt! Jablane sem jaz sam usadil, in rakite tudi. Prej pa ni bilo tukaj nobenega drevesa. Le glej, kako je zdaj, uči se!

Zaženeva na dvorišče, ograjeno z deskami; ravno nasproti vratom na dvor vzdigala se je stara — stara hišica se slamnato streho in malim mostovžem na lesenih stolpih; v strani je bila druga, novejša hiša z

premajhnim mezaninom — ali tudi ta je stala na kurjih nogah, kakor pravijo. — „Glej, tu se zopet uči,“ reče Harlov; „tu vidiš, v kakih bajtah so živeli naši pradedje; kako palačo pa sem si jaz zdaj sezidal!“ Ta palača je bila jako podobna hišici iz kart. Pet do šest psov, drug bolj razkoštran in grši od drugega, sprejelo je naju lajaje.

„Ovčarski psi!“ opomni Martin Petrovič. „Pravi krimski psi! Strani, prokleta golazen! Sicer vas primem — in vse povestim!“

Na stopnicah nove hiše prikaže se mlad človek v dolgi suknji iz nankinga, mož starejši hčeri Martina Petroviča. Naglo priskoči k drožkam, spoštljivo podpre z eno roko laket svojemu tastu, ki se je spravljal z voza — drugo pa stegne, da bi pomagal orjaški nogi ven, katero je Harlov, nagnivši se naprej s svojim telesom, vzdignil čez sedišče; potem pa pomôre meni s konja.

— Ana! zakliče Harlov. Sinček Natalije Nikolajevne nas je obiskal; da se ga spoštuje! Kje pa je Evlampijuška? (Ano so klicali starejšo hčer, Evlampijo pa mlajšo.)

kom na uže obstoječih javnih ljudskih šolah ljubljanskih.

Besede tega razpisa, ki se je naznanil mestnemu šolskemu svetu in tudi mestnemu magistratu ljubljanskemu, so različne: ni bilo treba družega, nego izpolniti jih, namreč razglasiti jih po mestu, povabiti stariše, ki želijo pošiljati svoje otroke v nemško šolo, naj se oglase za časa in po številu teh otrok osnovati dotično deško in dekliško šolo, in vsega prepira bi bilo konec.

Naj tū še omenim, da je gospod minister za bogočastje in uk z razpisom 4. oktobra 1883, št. 17774, gori omenjeni sklep deželnega šolskega sveta, zadevajoč vpeljavo slovenskega kot učnega jezika v mestne šole, s tem pristavkom vzel na znanje, da pričakuje še poročila, je li mesto ljubljansko po izidu vpisovanja šolskih otrok uže ustanovilo za leto 1883/84 šolo z nemškim učnim jezikom.

Toda dné 25. oktobra 1883, torej dolgo po pričetku šolskega leta, došel je deželnemu šolskemu svetu dopis mestnega magistrata ljubljanskega z dné 17. oktobra 1883, št. 13490, s katerim je sicer naznanil, da je mestni zastop v svoji seji 28. avgusta 1883 izrekel c. kr. deželnemu šolskemu svetu zahvalo za ugodno rešitev prevažnega vprašanja, zadevajočega vpeljavo slovenskega učnega jezika po vseh mestnih javnih ljudskih šolah, pričeniši od začetka šolskega leta 1883/84; a mestni magistrat še omenil ni, ali se je med tem po besedah dotičnega razpisa deželnega šolskega sveta z dné 9. junija 1883, št. 477, uže kaj storilo za ustanovitev nemških ljudskih šol za mladino nemške narodnosti, ampak je le dalje naznanil, da je mestni zastop v isti seji izrekel, da nikar ne more pritrčiti drugemu delu tega razpisa, vsled katerega bi se moral pričniti pouk v nemščini kot učnem predmetu, kakor dosedaj, tako tudi v prihodnje uže v drugem polletju prvega razreda; kajti po mnenju mestnega zastopa ni mogoče, da znajo učenci uže v prvem šolskem letu dobro brati in pisati v materinem jeziku, pod katerim pogojem samo bi se smel v zmislu čl. 7. razpisa deželnega šolskega sveta z dné 8. oktobra 1870 pričniti pouk tudi v nemškem jeziku kot učnem predmetu, marveč da je to mogoče še le v tretjem razredu. Pristavil je mestni magistrat po sklepu mestnega zastopa prošnjo, naj blagovoli c. kr. deželni šolski svet vzeti to zadnjo zadevo še jedenkrat v pretres in jo ugodno rešiti.

Vsled te prošnje je c. kr. deželni šolski svet v seji 25. novembra 1883 sklenil, naj se izroči ta stvar v posvetovanje posebnemu odseku, sestavljenemu iz 4 svojih udov in še iz drugih 3 strokovnjakov, kateri odsek naj bi tudi preudarjal, ali bi ne bilo morda umestno, da bi se to, kar bi se sklenilo gledé pouka v nemškem jeziku za Ljubljano, razširilo tudi na vse druge večrazredne šole v deželi s slo-

venskim učnim jezikom, v katerih se poučuje nemški jezik kot obligaten učen predmet.

Na podlagi nasvetov tega odseka sklenil je potem c. kr. deželni šolski svet v seji 10. januarija 1884 gledé ljudskih šol ljubljanskih: 1.) Da je na teh šolah s poučevanjem v nemškem jeziku kot obligatnem učnem predmetu začenjati, kakor želi mestni zastop, še le v III. šolskem razredu; 2.) da zadobi ta naredba za I. razred koj svojo moč, za druge razrede pa zaporedoma, da bi se namreč uže pričeti pouk v nemškem jeziku ne pretrgal; 3.) da mora mestni zastop skrbeti za poučevanje nemških otrok v njih materinem jeziku po dokazani potrebi.

Ti sklepi so se vsled povelja naznanili s poročilom 10. februvarija 1884 gospodu ministru za uk in bogočastje.

V istem času, namreč dné 12. februvarija t. l., je došla c. kr. deželnemu šolskemu svetu peticija 114 ljubljanskih meščanov, s katero prosijo, naj se ukaže mestni občini, da ustanovi začetkom prihodnjega šolskega leta v Ljubljani ljudsko šolo z nemškim učnim jezikom.

Gospod učni minister pa je gledé na gori navedena sklepa deželnega šolskega sveta z dné 4. junija 1883 in 10. januarija 1884, z razpisom 2. marcija 1884, št. 238, sledeče izrekel: S tem, da se namerava uvesti slovenski jezik v vseh mestnih ljudskih šolah za vse učne predmete kot učni jezik, ne da bi se h krati skrbelo na natančno določeni način tudi za ustanovitev nemških mestnih šol (kajti za to se zahteva še dokaz in priznatev potrebe takih šol), ne bi bila stanovnikom nemške narodnosti dežele kranjske in njenega glavnega mesta zavarovana sredstva, po katerih bi dobivali na javnih ljudskih šolah v Ljubljani pouk v nemškem jeziku. Vrh tega bi se s tem, da bi se skrb za pouk v nemškem jeziku omejila na otroke nemškega materinega jezika, staršem in njih namestnikom kratila oblast, določevati, v katerem deželnem jeziku naj se njih otroci poučujejo v ljudski šoli, in bi se po tem takem dejanski potrebnosti, da se ljubljanskim meščanom daje pouk v ljudski šoli tudi v nemščini, ne ustrezalo. Na zadnje je gospod minister naročil, da se ta stvar vnovič vzame v preudarek in naj se gleda na to, da se ob istem času, ko se otvorijo mestne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom — gospod minister je tedaj pravico do takih šol priznal — otvori vsaj po ena mestna ljudska šola z nemškim učnim jezikom za dečke in za deklice, in da bode posameznim staršem in njih namestnikom dano na voljo, pošiljati otroke v eno mestno ljudsko šolo s slovenskim ali pa z nemškim učnim jezikom.

Zadržaj tega razpisa gosp. učnega ministra je c. kr. deželni šolski svet naznanil s svojim razpisom z dné 16. junija 1884, št. 1106, c. kr. mestnemu šolskemu svetu ljubljanskemu, kate-

gotno brenčale pod stropom; sicer pak je bilo v sobi še prav hladno: samo silno je dišalo po oni posebni gozdni vonjavi, katero je Martin Petrovič povsod širil krog sebe.

— Kaj, ali ni lep moj kabinet? vpraša me Harlov.

— Jako lep.

— Le pogledj, tu mi visi holandski komát, povzame Harlov, ki me je znovič začel "tikati". — To je čudovit komat! Pri nekem židu sem si ga zamenil. Le dobro ga pogledj!

— Prav lep komat je.

— Izboren! Ali le podihaj . . . kaka koža?

Jaz ga podiham. Dišal je po žaltovem loju — družega ni bilo na njem posebnega.

— No, zdaj pa sedite — tjā na stolček; bodite moj gost, reče Harlov in se spusti tudi sam na divan; pa skoro zadrema, zakrije oči in celó zasmrči. Jaz moléé gledam nanj in se mu ne morem načuditi: to je prava gora! Nenadoma pa se on stresne.

(Dalje prihodnjič.)

rega predsednik je župan ljubljanski in ob enem prvosednik mestnega zastopa ter je od njega, med tem ko mu je h krati poslal prej omenjeno peticijo 114 meščanov, zajedno pa tudi sklep kranjske hranilnice v Ljubljani z dné 29. maja 1884, po katerem hoče to društvo na svoje stroške ustanoviti v Ljubljani četvero-razredno šolo za dečke z nemškim učnim jezikom, zahteval potrebnih podatkov o številu in narodnosti otrok, obiskujočih ljubljanske ljudske šole, kar je visokemu zboru že znano po mojem odgovoru, danim na interpelacijo gosp. poslanca Luckmanna in tovarišev v zadevi istega sklepa ljubljanske hranilnice. Vrh tega je deželni šolski svet naročil mestnemu šolskemu svetu, naj izroči ta sklep z ravno navedeno peticijo vred v prepisu mestnemu zastopu ljubljanskemu in naj si izprosi od njega izjavo, hoče li in na kateri način po besedah gosp. učnega ministra z dné 2. marcija 1884 — ne gledé na sklep ljubljanske hranilnice — ustanoviti potrebne ljudske šole z nemškim učnim jezikom in otvori jih začetkom prihodnjega šolskega leta 1884/85.

To je dovolj jasno.

Dne 25. junija 1884 (št. 1543/Pr.) je došlo c. kr. deželnemu predsedništvu od gosp. župana ljubljanskega poročilo, da je ljubljanski mestni zastop v svoji seji z dné 20. junija 1884 sprejel naslednjo resolucijo:

„Občinski zastop ljubljanskega mesta izreka svoj protest proti sklepu kranjske hranilnice v Ljubljani, vsled katerega se hoče v slovenskem tem mestu s hranilničnim zakladom ustanoviti privatna ljudska učilnica z nemškim učnim jezikom — in sicer zatogadelj, ker je mestni zastop vselej pripraven, ustanoviti nemško ljudsko šolo, če bi se izkazala in dognala nje zakonita potreba.“

In ravno za to, da bi se ta potreba eventualno izkazala — kajti pripravnost mestnega zastopa brez dejanja ne zadostuje — zahteval je deželni šolski svet od mestnega šolskega sveta z razpisom 16. junija l. l. potrebnih podatkov, katerih pa doslej še ni dobil. In ker ni mestni zastop ljubljanski med tem ničesar ukrenil ali napravil, po čemur bi se moglo sklepati, da otvori v Ljubljani z novim šolskim letom 1884/85 za otroke nemške narodnosti vsaj prva razreda ljudskih šol za dečke in za deklice z nemškim učnim jezikom; gledé na to, da se po tem takem, ko bi se v ljudske šole mesta ljubljanske naravnost vpeljal samo slovenski kot učni jezik, bili bi nemški otroci iz takih šol izključeni in ostali bi, ako bi si sami ne pomagali drugače na svoje stroške, brez vsakega uka; gledé na to, da bi to bilo postavi nasprotno in bi se ne dalo opravičiti — ukazal je c. kr. deželni šolski svet z razpisom 12. julija t. l., št. 1324, da morajo, dokler se ne izpolnijo pogoji, postavljeni v njegovem razpisu z dné 9. junija 1883, št. 447, dokler namreč mestni zastop ne ustanovi za nemške otroke ali posebne nemške šole, ali pa na sedanjih mestnih šolah potrebnih paralelnih razredov z nemškim učnim jezikom, ostati na teh šolah gledé učnega jezika v veljavnosti določila razpisa z dné 29. oktobra 1878, št. 2067,

A to se je zdelo mestnemu zastopu nepostavno; sklenil je torej v svoji seji 30. septembra t. l. (tedaj zopet potem, ko se je šolsko leto že začelo) na podlagi vročih govorov, zaradi katerih so bili časniki, ki so te govore priobčili, po državnem pravdnistvu zaplenjeni, sklenil je, rečem, da je vložiti v imenu občine rekurz zoper omenjeni odlok 12. julija 1884 na visoko naučno ministerstvo, in če bi ta rekurz ostal brez vspeha, da je vložiti v imenu občine pritožbo na visoko upravno sodišče. Sklenil je dalje mestni zastop, da je pripraven ustanoviti, a zdaj ne več posebnih nemških šol, marveč samo nemške paralelke na mestnih učilnicah, a to zopet pod pogojem, če bi se po postavnih poti izkazalo potrebno število nemških otrok, oziroma postavná potreba takih paralelk.

Tu je omeniti, da je bil mestni zastop, spoznavši svojo dolžnost, sicer vedno pripra-

Ni je doma; šla je na polje plavic trgat, odgovori Ana, ki se je prikazala v malem oknu poleg duri.

— Ali je kaj siratke? vpraša Harlov.

— Je.

— In smetane?

— Tudi.

— No, postavi na mizo, med tem mu jaz pokažem svoj kabinet. Prosim Vas, pojte sēm, lē-sem, reče obrnivši se k meni ter mi pokaže s kazalcem. Doma pri sebi me ni "tikal": proti gostu moramo biti spoštljivi. Odvede me po hodniku. — "Tukaj le prebivam jaz", spregovori in stopi od strani čez prag širokih vrat, — "in to je moj kabinet. Dobro došli!"

In kabinet je bil velika soba, z neometanami stenami in skoro prazni; ob stēnah viseli sta na neravno zabitih žeblih dve nagajki, trivoglat, porjavel klobuk, enocevna puška, sablja, nekak čuden komat z pločami in tista podobica, ki je kazala med vetrovi gorečo svečo; v enem kotu bil je lesen divan, pokrit s pisanim nāstorom. Stotine muh so

ven, skrbeti za pouk nemških otrok v njih materinem jeziku, a da ni v dveh letih, od kar se ta stvar razpravlja, v ta namen še ničesar napravil, niti ničesar storil, da bi na kak način zvedel število za šolo sposobnih otrok izmed 5658 stanovnikov nemške narodnosti, ki jih šteje mesto ljubljansko, bodi-ši vsaj s tem, da bi bil, kakor sem uže rekel, starše, kateri želijo pošiljati (brez plačila) svoje otroke v nemško šolo, pozval, naj se za to oglašé.

Kako malo vtemeljena pa da je mestnega zastopa pritožba zoper odlok deželnega šolskega sveta z dné 12. julija t. l., kakor da bi se bila morda s tem izpodrinila slovensčina kot učni jezik iz mestnih ljudskih šol, je razvidno iz tega, kar piše o tej stvari gospod župan ljubljanski kot prvosednik mestnega šolskega sveta. Z ozirom na razpis deželnega šolskega sveta z dné 10. oktobra 1883 poroča namreč višjemu šolskemu oblastvu na podlagi poročila okrajnega šolskega nadzornika vsled sejnega sklepa 10. decembra 1883 pod št. 247, da v preteklem šolskem letu 1883/84 gledé učnega jezika ni bilo dejanske spremembe, da se torej za pouk nemških učencev in učenk ravno tako skrbi, kakor doslej, da po tem takem vsaj za zdaj ni treba ustanoviti posebne ljudske šole, oziroma paralelnih razredov z nemškim učnim jezikom. Dalje poroča gosp. župan, da mestni šolski svet vprašanja vpeljave slovenskega učnega jezika na mestnih ljudskih šolah ni smatral kot konečno rešenega, ker je namreč mestni zastop v svoji seji 28. avgusta 1883, o razpisu deželnega šolskega sveta z dné 9. junija 1883, št. 447, še dalje sklepal in svoje sklepe c. kr. deželnemu šolskemu svétu po mestnem magistratu predložil; da je mestni šolski svet sicer razpis 9. junija 1883 od besede do besede objavil, a družega v tej zadevi ničesar ni ukrenil. Vrhu tega poroča gosp. župan, da je mestni šolski svet v isti seji sklenil, sklicati učitelje svojega okraja na 20. decembra 1883 v izredno posvetovanje, da bi izvolili iz c. kr. profesorjev srednjih šol, iz učiteljev c. kr. vadnic in mestnih ljudskih šol poseben odsek, katerega naloga naj bi bila, priskrbeti potrebnih beril in slovníc v slovenskem jeziku in staviti dotične predloge.

O delovanji in o sklepih tega odseka ni deželnemu šolskemu svétu nič znano.

Iz vsega tega se razodeva, da deželni šolski svet z večkrat omenjenim odlokom z dné 12. julija t. l., št. 1324, ne zahteva nič novega, ničesar kar ne bi bilo uže v zadnjem šolskem letu 1883/84 v veljavi.

Mislím, da po tem takem ni treba, da ta odlok še dalje opravičujem.

Pri vsem tem pa sta dva tukajšnjih časnikov, na katera se gospodje interpelantje sklicujejo, isti odlok v svojih predalih na prav nespreten ali pa zloben način svojim čitateljem razlagala, ker ali resnice ne poznata, ali pa poznati nočeta. Ni čuda, da se je s tem, kakor omenja tudi interpelacija, v Ljubljani in po deželi med ljudstvom zbudila neka nejevolja in razdraženost, zlasti ker se je eden teh časnikov, ki se rad ponaša s tem, da je neodvisen in da ima narod za sabo, dragoceno blagotino svobode tiska na zlo obrnivši in brezozirno v nemar pustivši vsako dostojnost celó drznil, zaznamenovati ta odlok kot „naj-novejši skandal“.

Tak časnik sam sebe obsoja; a meni se zdi, da bi pošten narod slovenski bil vendar vredn boljše duševne hrane.

Naj sklenem. Vlada stoji in bode vedno stala na zakonitem stališči. Naj stori vsak svojo dolžnost, vlada ne zaostane.

Adresa hrvatskega sabora.

Pred par dnevi govorili smo na tem mestu o adresi ogerskega državnega zbora in pojasnili ob kratkem glavne poteze, katere nabajamo v načrtih vladajoče večine Tiszinega ministerstva. Danes leži pred nami adresa,

katero je izdelal v hrvatskem saboru Miškatić kot odgovor na kraljevi reskript, o katerem smo tudi poročali na tem mestu.

Načrt slóve v glavnih potezah takóle:

Na dan 20. sept. t. l. sklicani sabor kraljestev Dalmacija, Hrvatska in Slavonija porabi z veseljem in hvaležnostjo priliko, katero mu je blagovolila podati milostiva skrb Vašega veličanstva, da ustavnim potom sodeluje pri oskrbovanji javnih zadev dežele. To priliko bode sabor porabil za razvitek trajnega in vspešnega delovanja na polji avtonomnih zadev, katere so izročene njegovemu oskrbovanju vsled neprelomnih in ustavnih, kraljestvom Dalmacija, Hrvatska in Slavonija z državnopravno pogodbo garantiranih naprav. Pri tem pa je sabor prepričan, da je delovanje njegovo mogoče le s soglasjem zakona in na podlagi realnih razmer; kakor so bila namreč do sedaj naša kraljestva v vseh osodepolnih trenutkih navezana na državno združenje z deželami ogerske krone, tako so tudi vsled realnih razmer našega časa v istem razmerji. Vender so se satori naši vedno trudili, kraljestvom Dalmacija, Hrvatska in Slavonija ohraniti njihovo politično in narodno individualiteto, čuvati zemljišno jedinstvo, utrjevati narodne svetinje in skrbeti za materijalni prospeh; v imenu naroda ter njegovih najvišjih in najsvetejših interesov smatrali so državno zvezo za ravno tako važno in dragoceno, kakor jim je bila avtonomna svoboda nenadomestljiva in potrebna.

Temu vzgledu svojih prednikov bode sledil tudi sedanji sabor; a kolikor bolj je trdnega prepričan, da bode njegovo delovanje le tedaj vspešno, ko bode imelo temelj v obstoječem zakonu, tembolj mora obžalovati, da se je pri izvršitvi temeljnega zakona več nego jedenkrat nepostavno postopalo. To se je sicer morebiti zgodilo vsled nedorazuma, a vender ima te posledice, da nastane v narodnem čutu bojazen in dvom v stalnost obstoječih razmer in v svetost zakonitega prava ter ustavnih naredb. Zato želi deželni sabor, da bi se poravnala obstoječa še nasprotja čem prej tem bolje, in sicer z vsestransko prijateljsko dobro voljo, in vsled tega usoja si sabor najponižneje poprositi Vaše veličanstvo, da blagovoli sklicati regnikolarno deputacijo in ji naročiti, da se peča z nalogo o sporazumljenji in konečni rešitvi vseh nejasnih razmer pogodbinega zakona.

Z veseljem bode sabor volil poslance za skupni državni zbor, kjer bodo poslanci glasovali za volitve v delegacije in se udeleževali posvetovanj važnih predlogov skupne vlade, katera je zbudila s svojim prizadevanjem za povzdigo materijalnega stanja teh kraljestev najveselejše upe in katera bode pač predložila državnemu zboru tudi take zakone, ki bodo razgnali bojazen po deželi, da se skupna vlada ne ozira dovolj na blagostanje in razvoj trojedine kraljevine. Gotovo bode naloga poslancev in njihova dolžnost, biti skupni vladi v tem zmislu zvesta podpora in vedni spomin.

Ko bode potem s skupnim prizadevanjem popolno soglasje nastalo v zadevi pogodbinega zakona; ko bode iz skrbnih src zginil vsak dvom o stalnosti pridobljenih pravic; ko bode skupna nacionalno-ekonomična politika kazala vidno skrb za te kraljestva; ko bodo zgrajene potrebne železnice in povzdignile veselje do dela in dobiček njegov; ko bode v javnem življenji osigurjena avtonomija in vse moralične in materijalne koristi, potem bode se gotovo okrepile obstoječe državnopravne razmere v večji, popolnejši meri.

Pričakovaje te blagodejne posledice, bode zamogel sabor tem bolj gotovo reševati one važne naloge v zmislu one modrosti in zmernosti, onega miru in one dostojnosti, ki se spodobi ljudskemu zastopu; na podlagi državnega temeljnega zakona posvetil se bode z mirnim pričakovanjem plodunosnemu delu in blagodejnemu razvitku razmer po deželi; priprijet se bode dela za duševni napredek in materijalno blagostanje in tako z veseljem pričakoval zakonov, ki bodo združili tako

dolgo ločene, a sedaj dejansko zvezane dele dežele v organično skupino. Pri tem ga vodi upanje, da ga bodo komaj uže pričakovani zastopniki Vojaške Granice podpirali.

Na jednak način jemal bode sabor tudi druge zakone v resen posvet, katere mu bode vlada predložila v korist vednega in miroljubnega razvitka; vrh tega namerava, sproževati tudi sam take predloge, ki se mu zdé potrebni in koristni; med drugim méni posebno načrte, ki bodo ustrezali bratskemu srbskemu narodu in omogočili bratsko sodelovanje v spolnitvi narodnih in državnih nalog, od katerih zavisí moč in obstanek vsake domovine.

Na ta način upa podati sabor Vašemu veličanstvu nove dokaze zvestobe in udanosti do veličanstva, kakor tudi ljubezni do domovine; tako upa spolniti Najvišje zaupanje, katero goji Vaše veličanstvo nasproti udom te zakonodajavne skupščine v zmislu, da bode le ta korakala na poti zakonov, katere je Vaše veličanstvo potrdilo.

Bog ohrani, Bog obvari Vaše veličanstvo!

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Dné 27. t. m. sestale se bodo zopet delegacije. Ogerski državni zbor voli danes svoje zastopnike v ta skupni zakonodajni zbor. Od avstrijskega državnega zbora izvoljeni delegat prof. Suess odložil je svoj mandat; na njegovo mesto poklican bode poslanec dr. Ofner. Predlogi za delegacije so uže skoro vsi dogotovljeni ter deloma tudi uže v tisku. Sesija delegacij tekla bo tudi letos menda prav mirno. Proračun za vojsko ni izdatno povišan in tudi upravni troški za Bosno niso premenjeni.

Ni še dolgo, kar se je odprla toli zaželjena arlberska železnica, no uže sedaj se je promet na tej progi nepričakovano razvil. Vsakako ima ta progá prav lepo bodočnost.

V koroškem deželnem zboru čital se je včeraj dopis deželnega predsednika, v katerem se javlja cesarska zahvala za čestitko deželnega zbora o priliki najvišjega godu. — Potem je utemeljeval dr. Traun svoj predlog o premembi opravnega reda za deželni zbor koroški.

Tuje dežele.

Iz Berolina se poroča, da se bode Kongo-konferenca sestala početkom meseca novembra v Berolinu. Gledé programa konference doseglo se je sporazumljenje med vlastmi.

Francoski ministerski predsednik Ferry ima veliko srečo. Komaj je bila dospela v Paris vèst, da so Francozi bili tepeni pri Tamsui, uže ji je sledilo poročilo o veliki zmagi Francozov nad Kitajci v Tonkingu. Kakor smo uže javili, palo je v tem boji čez 3000 Kitajcev, in sicer najboljših kitajskih vojakov. Kakor vse kaže, bode francosko-kitajski boj kmalu končan.

Domače stvari.

— (Deželni zbor) imel je danes ob 9. uri dopoludne svojo 13. sejo, katera je trajala do polu 2. ure popoldne. Vzprejel se je načrt zakona o nadziranji rezervnega zaklada kranjske hranilnice po deželnem odboru, kateri zakon in utemeljitev priobčimo v prihodnjih listih. Danes bile so prav živahne debate, in osebito g. posl. dr. Poklukar ima zabeležiti srečen dan, kajti izbornó je zavrnil posl. Apfaltrerna. V današnji seji odgovoril je tudi gosp. deželni predsednik baron Winkler na znano interpelacijo o nemščini v ljubljanske šole, kateri odgovor pa podajemo v vsem obsegu na drugem mestu. — Prihodnja in slednja seja jutri ob 9. uri dopoludne.

— (Za četrto porotno zasedanje) pri ljubljanski deželni sodnji bode prvomestnik c. kr. deželne sodnje predsednik g. J. Kapretz, namestnika njegova pa c. kr. deželne sodnje svetovalca gg. Ludovik Ravnikar in Rajmund Zhuber pl. Okróg. Pri porotnih sodnjah v Novem Mestu bo predsedoval c. kr. okrajne sodnje predsednik g. Vinko Jevnikar, namestnik mu bode c. kr. deželne sodnje svétnik g. Andrej Vojska.

— (Umrovljenje.) Mornarski župnik gospod Ivan Grmek je umrovljen, in o tej priliki izvolilo mu je Nj. veličanstvo cesar izraziti Najvišje zadovoljstvo.

— (V ljubljanski bolnišnici) leži bolan nek mornar Lovrenc Marolla, ki se je avstrijske severne ekspedicije na „Tegethoffu“ udeležil. Ohromel je na tem potu na obeh nogah. Pravijo, da so se uže zaradi podpore zapuščenega siromaka obrnili prijatelji njegovi do velikodušnega pokrovitelja severne ekspedicije, grofa Wilczka.

— („Balkan-Post.“) Tako zove se nov list, kateri je pričel kot manuskript izhajati v Sredci (Sofija) in kateremu je lastnik in urednik A. Bezenšek. Prvi list z dné 9. t. m., kateri se nam je poslal na ogled, ima na dveh straneh prav zanimljive novice, vzlasti iz Bulgarije in vzhodne Rumelije. Izhaja v tednu vsaj dvakrat in stane za četrlet 10 gld.

Iz kranjskega deželnege zborna.

(XII. seja dné 16. oktobra t. l.)

Gosp. deželni glavar grof Thurn otvori ob 10. uri sejo.

Po prečitani in odobrenji zapisnika slednje seje vpraša g. deželni glavar posl. Apfaltrerna, koga je nameraval z besedami, v slednji seji izrečenimi: *Es schwebt etwas in der Luft*, napadati, morda njega ali deželni odbor. Kako je umeti te in naslednje njegove besede, v katerih izraza neko bojazen, da bi v deželo nečastna katastrofa ne prišla.

Posl. Apfaltrern prečita besede, katere je izrekal iz stenografičnega zapisnika ter potem izjavi, da te besede niso naperjene proti g. deželnemu glavarju, niti ne neposredno proti deželnemu odboru, marveč odločno proti slabemu deželnemu knjigovodstvu, a da krivda zadeva vsekako tudi deželni odbor, kateri mora vendar brigati se za deželno knjigovodstvo.

Posl. Detela odgovarja predgovorniku ter odločno odbija neosnovane napade na deželni odbor, češ, da je deželni odbor kaj zakrivil, da niso blagajnice polne. Kar se tiče računov, kateri so se predložili, sestavljeni so tako, kakor v vseh prejšnjih letih; v njih ni najti najmanjšega pogrška, in če predgovornik vé za katerega, naj ga vendar odkrije, čemu neosnovano sumničiti. Govornik pravi, da more prevzeti odgovornost za pravilnost računskih sklepov.

Posl. Apfaltrern deklamuje še jedenkrat svoj govor, češ, na predgovornikove besede najde se tu odgovor.

Nekaj došlih prošenj izroči se raznim odsekom.

Posl. Svetec poroča ustno v imenu gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem, in sicer o žganje epivstvu. Poročevalec obširno in jedrnat utemeljuje predloge gospodarskega odseka ter konečno stavi naslednje predloge:

„1.) Načrt zakona, s katerim se prepoveduje točiti špirit za pijačo (načrt je izdelal gosp. posl. Svetec z naredbo kr. hrvatsko-slavonske in dalmatinske deželne vlade z dné 25. okt. 1881, št. 16473), odstopa se deželnemu odboru z nalogo, da oboje vsestransko preudari, poizve mnenje vis. c. kr. deželne vlade in potem v prihodnjem zasedanju svoje nasvete stavi, eventualno da v prihodnjem zasedanju predloži deželnemu zboru zakon, po katerem se za celo Kranjsko prepové ob nedeljah in praznikih žganje točiti.

2.) Deželnemu odboru se nalaga, visoki c. kr. deželni vladi podati prošnjo, da bi blagovolila gledati na to, da se število lokalov, v katerih se žganje toči, kolikor možno zniža in da bi se pri podelovanju novih koncesij kar najstrožje ravnalo.

3.) Deželnemu odboru se nalaga, da potrebno ukrene, da bi se s pripomočjo c. kr. državnih organov, zlasti c. kr. žandarmerije, strogo pazilo na to, da se točarne natančno drže policijske ure.“

Zakon, zadevajoč omejitve žganjepitja, kateri zakon je izdelal posl. g. Svetec, izročil se je deželni vladi.

Ta zakon slóve:

Po nasvetu deželnege zborna Moje vojvodine kranjske ukazujem takó:

§ 1. Špirit sam, ali z vodo in esencijami pomešan, ljudem za pijačo točiti je prepovedano. Ta prepoved zadeva tako tistega, ki ima od gospodske pravice žganje točiti, kakor tudi vsacega družega, ki bi tako pijačo svoji družini ali drugim delavcem dajal.

Navadno žganje, ki se kuha iz sadja, tropin, brinjevih ali drugih jagod, ni podvrženo tej prepovedi, in tudi ne likerji.

Prepovedano je pa, omenjenemu žganju kadarkoli špirta primešavati.

§ 2. Prodajalci špirta morajo svojo prodajo posebej naznaniti c. kr. okrajnemu glavarstvu tistega kraja, kjer imajo prodajalnico; v Ljubljani pa mestnemu magistratu. To naznanilo naj se vpiše v poseben zapisnik.

§ 3. Kdorkoli kupuje špirit, mora se izkazati z dovolilnim listom od svojega župana. V ta list se zapiše ime kupca in njegovo prebivališče ter zakaj in koliko špirta on potrebuje. Župan dovolilnega lista ne sme dati nikomur, ki je sumen, da ga obrne v prepovedani namen (§ 1). Prodajalcem je pa prepovedano, prodati komu špirta, ako nima dovolilnega lista, ali prodati mu ga več, kakor ima v tem listu potrebe zapisane.

Te liste morajo prodajalci spravljati ter jih gospodski, kader zahteva, pokazati.

§ 4. Prestopniki prepovedi, danih v § 1., kakor tudi prodajalci od špirta, ki to prodajo ne naznanijo, ali špirit prodajajo takim, ki nimajo dovolilnega lista, ali več, kakor je v njem zapisane potrebe, zapadejo globi od 1 do 100 gld. in kdor bi ne mogel plačati, pa zaporu tako, da je za vsacih 5 gld. en dan zapore; za manjšo globo pa primeroma, pa ne manj kot 6 ur. Kdor je bil trikrat kaznovan, zgubi pravico žganje točiti ali špirit prodajati. Krivca zadenejo tudi troški, ki bi nastali, če se sumnjiva pijača kemično preišče.

§ 5. Preiskava in kaznovanje teh prestopkov pristoji c. kr. okrajnim glavarstvom, oziroma v Ljubljani mestnemu magistratu ter se je pri tem ravnati po določbah za politične prestopke izdanih.

§ 6. Mojemu ministru za notranje reči, se nalaga izvršitev tega zakona.

(Dalje prihodnjič.)

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

London, 17. oktobra. „Times“ poročajo z dné 16. t. m. iz Fu-Čeva, da je bila pri Tamsui zopet bitka, v kateri je palo 3000 (?) Kitajcev; zgube na francoski strani so neznatne.

Kahira, 17. oktobra. Nubar je notificiral generalnim konzulom zopetno vzprejemanje plačil na blagajnico državnih dolgov.

Trst, 16. oktobra. V včerajšnji seji mestnega zborna se je sklenilo, ustanoviti mesto komunalnega šolskega nadzornika, navzlic ugovoru vladnega zastopnika, da se s tem prekorači kompetenca. Vladni zastopnik je glasovanje proglasil ničevim.

Budimpešta, 16. oktobra. (Iz poslanske zbornice.) Pri adresni debati izjavil je ministerski predsednik, da se pristop Rusije k avstro-nemški zvezi v interesu miru mora navdušeno pozdravljati. Avstro-ruska zveza se mora soditi le s stališča avstro-nemške zveze, katere bitstvo obstoji v tem, da sta obe državi vnanjim nevarnostim nasproti zvezani. Smoter zveze je in ostane vzdržanje miru. Naloga je bila torej, da se, kakor s sosednjimi državami, tako tudi z merodajno Rusijo vzdrži prijateljsko razmerje. Avstro-nemške namere, da se obstoječe razmerje v vsakem oziru vzdrži pomirljivo, lojalno in zaupljivo, pozdravil je car in zdanja vlada z velikim veseljem, in to razmerje se je s shodom v Skjernijevicah utrdilo.

Zagreb, 16. oktobra. Sabor zavrgel je Starčevićev predlog: O pozivu kraljevskega reskripta k volitvam delegirancev za ogerski državni zbor naj se preide na dnevni red; sabor je izvršil dotične volitve. Opozicija zapustila je dvorano, a prej je še skandal proizročila.

Pariz, 16. oktobra. V Aubervillersu se je danes pokazal sporaden slučaj kolere.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 17. oktobra.

Jednotni drž. dolg v bankovcih	80.90
„ „ „ srebrou	82. —
Zlata renta	103.05
5% avstr. renta	95.75
Delnice národne banke	860. —
Kreditne delnice	286. —
London 10 lir sterling	122. —
20 frankovec	9.68 ⁵
Cekini c. kr.	5.78
100 drž. mark	59.80

Uradni glasnik

z dné 17. oktobra.

Naprava novih zemljiških knjig: Pri c. kr. okr. sodnji kostonjeviški za katastralno občino Cerina; poizvedbe dné 30. oktobra. — Pri c. kr. mest. deleg. okr. sodnji v Ljubljani za katastralno občino Slivnica; poizvedbe dné 27. oktobra ob 9. uri dopoludné. — Pri c. kr. okr. sodnji Ilir. Bistrica za katastralno občino Mala Bukovica dné 30. in 31. oktobra dopoludné ob 8. uri v Mali Bukovici in za katastralno občino Dólenji Zemon dné 3., 4., 5. in 6. novembra dopoludné ob 8. uri v Dólenjem Zemonu.

Razpisane službe: V obsegu gozdarskega vodstva in državnega imenja služba gozdarja; letna plača 400 gld. in 100 gld. aktivitetne doklade. Prošnje, podprte z dotičnimi spričevali, v šestih tednih omenjenemu vodstvu v Gorici.

Eks. javne dražbe: V Loki posestvo Jan. Rih-taršiča iz Spodnje Luže (2459) gold. dné 7. novembra (3. narok). — V Radečah zemljišče Marije Višnikar iz Starega Grada dné 11. novembra (3. narok). — V Kostonjevicah zemljišče Blaža Krašovca z Vrhničke (1110 gold.) dné 12. nov. 12. dec. 1884 in 12. jan. 1885.

Tuji.

Dné 15. oktobra.

Pri Maliči: Dr. Hellmann in dr. Rigler, odvetnika, in Böhm, trg. potov., z Dunaja. — Krausenek, trgovec, in Rosinger, potovalec, iz Trsta. — Stern, potovalec, iz Budimpešte. — Assmann, trgovec, iz Kalkute. — pl. Schiwitzhofen, c. kr. konc. praktikant, iz Gradca. — Saninger, trgovec, iz Linca. — Eichelter, vodja, iz Litije.

Pri Slonu: Vugrinčič in Liebmann, trg. potov., z Dunaja. — Karafiat, trgovec, iz Trsta. — Ponikvart, posestnik, iz Knežaka.

Pri Južnem kolodvoru: Behr Augusta, zasebnica, iz iz Rostocka. — Heinz, zasebnica, in Bizjak, trg. potov., z Dunaja. — Le Blanc-Sonville, c. kr. korvet. kapitan, s soprogo iz Celja. — Sittig, posestnik, iz Radovljice. — Južna, posestnik, iz Zagorja.

Pri Virantu: Merhar, posestnik, iz Ribnice. — Erschen, zasebnica, iz Črnomlja. — Pri Avstr. carji: Kugler, učitelj, s soprogo iz Smuke. — Weber, učitelj, s soprogo iz Hotedersiča.

Umri so:

Dné 15. oktobra. Fran Pečnik, dninar, 29 l., Cesta na Grad št. 12, jetika.

Dné 16. oktobra. Terezija Plahutnik, delavka, 38 l., Stari trg št. 11, jetika. — Jera Breskvar, delavka, 71 l., Trnovske ulice št. 13, starostno opešanje.

V civilni bólnici:

Dné 13. oktobra. Marija Janče, delavka, 42 l., želoččni rak. — Marija Jelenc, gostinja, 68 l., na diha.

Dné 14. oktobra. Alojzij Rogelj, delavec, 20 l., otekanje možján. — Andrej Bajec, gosač, 54 l., kron. črevesni katár. — Jera Miš, delavka, 30 l., jetika.

Srečke

z dné 11. oktobra.

Praga: 31 47 54 41 63.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v ram	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm
16. okt.	7. zjutraj	743.54	- 0.2	bzv.	megla	0.00
	2. pop.	740.43	+13.2	jzp. sl.	p. js.	
	9. zvečer	741.60	+ 6.8	vzh. sl.	js.	

Velik pes

belo-sivkast

na ovratniku z medeno ključanico in vrezanim imenom „Rudesoh“, se je izgubil. Kedor ga najde, naj ga blagovoli proti nagradi oddati tukajšnji živinozdravnišnici. (111) 2—1